

REFORMATIE

s, weggedaan, leven beheerd, geworpen. En paalde zonde, die met dit, weg. Want, die zelf, die mens is den Heiligen. Dat erkent, omdat hij dat, lossing. De van een gelij, een mensch, zelf ter hand, indruk van met bezemen, it hij, dat hij gemaakt. Hij en lacht hem, zeer vrolijk, wenen. Maar at schoonge, it de mensch, at komt niet, Christus, den, er, Christus, iligen Geest, aken in den, ken tot tem, et de schat, beginsel tot, Kom, Schep, het heil van pping, onzen, sterfeest".

ten in onze, n van ge, tranen ge, veel vroeger, r den indruk, rchten over, ongemaakte, n. Een Zwit, gs dan ook: wereld nog, dat de, t zij is over, e, die op den, tot wanhoop, n diagnose, er ons en de, en doen zien, e zonden en, ten worden, e catastrofe, weggedaan, maakt. Maar, zullen weer, God, die in, der volkeren, een stilstand, ezer wereld, kt tot nu toe, kt het werk, e wereld uit, tten te ver, is werkt ook, ven en den, er zonde te, m geeft, te, st, opdat zij, t roem van, k gaat door

teekent een, vaarover de, lie den weg, en heeft den, de oordeels, is niet naar, laten vullen, rijk. En wat, breekt baan, te komen in, r het kruis, hemelvaart, wereld open, et Pinkster, n Geest een, leren, verlost, n des heils, evenvuldige, at den strijd

verliezen. Hij moet menschen afstaan. Hij wordt de „huizen“ uitgeworpen. Hij gaat te rein verliezen. En nu komt ook hij tot een zeventovoudige machtsontplooiing. Waar één duivel was, daar komen er nu zeven bij. En nu is deze man verloren, al weet hij het nog niet. De demon komt terug met zeven andere geesten, boozet dan zichzelf. Zij gaan nu „wonen“ in zijn schoongemaakte en versierd „huis“. En zoo komt hij in de crisis, die hem ten verdere voert. Want Jezus staat voor Zijn kruis. Israël gaat Hem uitwerpen. En nu wordt deze man gedwongen om mee te doen of niet. En hij doet mee, want hij is gekomen onder de macht van zeven en meer duivelen. De man, die den Heiland misschien zeer sympathiek gevonden heeft, en Hem achterna gelopen is, schreeuwt nu ook: „Kruist Hem, kruist Hem!“ Als ge hem dat acht dagen van te voren gevraagd had, zou hij gezegd hebben: Dat doe ik nooit. Integendeel: Hosanna, gezegend is Hij. Die komt in den Naam des Heeren. En toch hij doet het. En wel omdat zijn „huis“ leeg stond, en niet geworden was een tempel van den Geest. Nu wordt zijn huis een huis met duivelen vervuld, en hij schreeuwt het uit: „Weg met Hem, kruist Hem!“ Want de mensch is een geleide. En deze leiding neemt toe in kracht. De zeventovoudige kracht van den Geest Gods, of de zeventovuldige energie van het rijk der duisternis. Daar is geen ontkomen aan, want God werkt in Christus aan de consummatie van de wereld. Daarom heeft de psycholoog van straks toch ongelijk als hij zegt, dat de volkeren, overgeleverd aan een geestelijke leegte, op den duur tot wanhoop zullen komen. Dat zegt hij, omdat hij de wereld niet ziet in het licht van Jezus Christus. Daarom ziet hij ook geen menschen, die geleid worden door den Geest en vernieuwd worden tot Zijn tempel, en menschen die gedreven worden door den Satan, en alzo als vaten des toorns worden voorbereid. Want de mensch, en ook de wereld, komen niet tot wanhoop. Zij komen tot een positieve keus tegen Christus. Want de Schrift zegt, dat straks alle volkeren vergaderd zullen zijn tegen de kerk, de woonstede Gods in den Geest. En aan het einde van dit proces komt de ontwakking: Wat hebben wij gedaan? „Bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons“.

Er wordt vandaag veel gesproken over de taak der kerk in ons volksleven, en in de wereld. Welnu die taak is om Christus te prediken. Opdat door het woord des evangelies alle benaauwen van ziel, alle die breken met het verleden, alle die nieuwe levenswaarden zoeken, komen tot Hem om vervuld te worden met den Heiligen Geest, en alzo nieuwe schatten te ontvangen, waardoor het leven waarlijk schoon wordt, en alle dagen stralen in het vrolijk levenslicht, en de tijden zich heenspoeden naar den dag van Christus, in Wien alle dagen worden de onvergankelijke eeuwigheid, waarin wij altijd bij den Heere zullen zijn en het feest der verlossing is geworden het feest van de bruiloft des Lams.

Maar al wie niet komt — de duivelen komen terug, en dat in groter getale. Want de mensch is een geleide.

Dus de tijden zijn ernstig.

A. v. d. B.

De Kamper studenten en hun corps „Fides“.

Het zal niet ondienstig zijn om, al is het dan niet een officieel verslag, een enkele opmerking te maken over wat zich te Kampen onder de studenten in de eerste week van Juli heeft afgespeeld. Na ruim een jaar kwam het Studenten-Corps weer eens in vergadering bijeen. Het was te begrijpen, wat ditmaal het onderwerp zou zijn van discussie. Het ging om het aloude „Fides“. Het ene voorstel volgde het andere. De één wilde de „vrijgemaakte“ studenten als lid vervallen verklaren, de ander wilde „Fides“ opheffen, een derde wilde Synodalen en vrijgemaakte samen onder één vaandel verenigd houden. De tenslotte overheersende meening was deze: „Fides“ blijve haar 80-jarige traditie trouw, zij blijve corps aan de Theologische Hoogeschool der Gereformeerde Kerken in Nederland. Dat is dus: aan de Hoogeschool van die Gereformeerde kerken, die waarlijk Gereformeerde zijn, en zich dus vrijmaakten van ongoddelijke Synodocratische bindzelen.

Zoo heeft de meerderheid der studenten gekozen voor haar aloude Hoogeschool onder de professoren Greijdanus en Schilder. Zoo heeft ook „Fides“ de goede keuze gedaan.

Vóór het tot die keuze kwam, stelde echter de Senaat-Amelink, die tijdens den oorlog gewerkt had, de Senaatsfuncties ter beschikking. Deze Senaat kon, innerlijk verdeeld als hij was in dit opzicht, de goede keus niet doen. Geen enkele keus trouwens, alleen die van heengaan. Toen werd een nieuwe Senaat gekozen. Het waren de volgende heeren: H. J. Zwarts praetor, M. Vriese ab actis (Burgwal 1161 Kampen), J. de Feyter quaestor, J. Verkade en P. Veldstra assessoren.

Aan hen werd nu door de synodale studenten de vraag gesteld of zij, als Senaat, die studenten, die niet meer bij de heeren Ridderbos c.s. studeerden, als lid wilden schrappen. Natuurlijk weigerde deze Senaat een dergelijke daad. Het gevolg? De synodalen verlieten de vergadering en „Fides“ bleef haar vergadering voortzetten. De Senaat was wettig gekozen. Onbegrijpelijk is het daarom, dat nu een pseudo-senaat van een pseudo-corps den naam F.Q.I. ons wil ontnemen en zelf dien naam gaat voeren, onder dien naam berichten lanceert als zouden wij als „Fideelen“ geroeyerd zijn, onder dien naam corporanten en corpsmutsen poogt te verkrijgen, die het echte „Fides“ bestelde, onder dien naam bij van niets wetende burgers (die om de Duitschers stukken van ons archief zo lang bewaard hadden) archiefstukken halen gaat.

Daarom, niet ieder die de Fidespenning nu draagt is een Fideel. 't Zijn er maar weinigen, die de goede keus niet deden. Dertien leden van „Fides“ verdwenen en stichtten een „eigen“ „Fides“. De overgrote meerderheid bleef gelukkig getrouw.

Dit is iets over het conflict rondom „Fides“. Naar alle waarschijnlijkheid zal het conflict nog veel scherper worden in de toekomst. Daar zult ge mettertijd dan wel van hooren.

M. Vriese.

Scheldwoord of typeerend woord?

Men schijnt zich hier en daar te stooten aan den ook door ons gebezigden term: synodocraten. En noemt dit een scheldwoord.

Niets is minder juist. Het is geen scheldwoord, doch een term van zuivere typeering van een welbewust gekozen standpunt. Enkele bewijzen: (uit den overvloed):

a) Van „Kerken in Synodaal verband“ spreken we beter niet „Synodaal“ noemen we de tegenstanders evenmin. Want a) er bestaan geen gereformeerde kerken in synodaal verband, omdat bij gereformeerde kerken de synode in het verband der kerken staat, doch niet de kerken in het verband der synode (het is jammer, dat die term in de Kerkenordening ingeslopen is door een niet geheel doorzichtige toevoeging aan den tekst uit de laatste jaren). En b) wat in den term „in synodaal verband“ nog goed is, dat willen ook wij: een synode, in het verband der kerken.

b) Anders staat het met den term „synodocratisch“. „Cratisch“ (vergelijk democratisch, aristocratisch, etc.) komt van een grieksch woord, dat „regeeren“ beteekent. Synodocratisch wil dus zeggen: iemand die de regeering in handen der synode legt.

c) Niets anders doen thans de synodocratische kerken. Ze hebben u wijsgemaakt, via mooie stukjes van dr Dijk, onderteekend door het moderamen; Schilder vecht tegen het gezag der synodes. Dat was natuurlijk dwaasheid, want hij schreef over aard, grens, bron, etc. van het gezag der synodes, en kon mitsdien het bestaan van dat gezag niet loochenen. Neen, de zaak stond zóó: de synode vergreep zich aan het recht der kerken. Schilder streefde dan ook niet tegen het gezag der synodes, maar vóór dat der kerken. Vóór hem had Prof. Greijdanus dat reeds gedaan, uitvoerig, knap, met scherpe en historische argumentatie.

d) De laatste „synodes“ hebben zichzelf macht toegekend los van de instructies der kerken. Daarmee was de synodocratie al ingevoerd. Toen Schilder opkwam tegen de benoeming van den zoon van dr Ridderbos door een daartoe onbevoegde synode, werd men kwaad. Zou hij — zoo leefde voor sommigen het probleem — zou hij het wagen een familie te beleedigen? Maar de familie was niet in geding: die moest zelf maar uitmaken, in hoeverre ze zóó wilde erkend worden. Duide-lijk was trouwens gezegd: het gaat niet om die familie, want die benoeming is symptoom: het gaat om de machtsannexatie, los van de instructies, los van het mandaat, dat de afgevaardigden kregen. De historie wees later uit, dat het inderdaad zóó bleef staan. En toch heeft men „geëischt“, dat prof. Greijdanus en ik de BESLUITEN der synode (dus ook: die autonome machts-urpatrie) de facto zouden erkennen. Bukken, niet voor de vrije kerken, maar voor de zich emanciperende „synode“. Natuurlijk hebben we dat geweigerd. En toen men dat door draaierijen¹⁾ van dr Ridderbos Sr nog al ontsierde zaakje niet winnen kon, heeft men wat anders aangepakt.

e) Toen ik (13 Dec. 1943) in een bijzinnetje iets opmerkte in een overigens door de heeren nauwelijks gelezen brief-van-vrede, iets over „ratificatie“ van synodebesluiten door de kerken, kwam er een nieuw stukje proza van dr Dijk (onderteekend door het gedulde moderamen) over de kerken heen waaien. Ratificatie? Nooit van gehoord! Besluit is besluit. Er valt niets meer te ratificeren. Wát de synode ook uithaalt: besluit is besluit; en wie het niet uitvoeren kan, die moet dan maar heengaan (!!!). Terwijl het nuchtere feit is, — ds P. Deddens zal het binnenkort bewijzen — dat ratificatie van synodebesluiten wel degelijk gereformeerde praktijk is, omdat de kerken de synodebesluiten hebben te toetsen of ze zijn naar Schrift en K.O. Zijn ze dat niet, en is dat bewezen, dan voeren — zóó luidt de afspraak van art. 31!!! — de kerken, die het zoo zien, een van die normen afwijkend besluit niet uit, maar brengen de zaak aan de orde via den Kerkelijken weg. Ze beginnen bij de kerkeraden, gaan dan naar de classis, vervolgens naar de particuliere, eindelijk naar

¹⁾ Zie hierover: K. C. v. Spronsen: De waarheid luistert nauw.

de generale synode. Eerst DAN kan eventueel, als het daar wéér mis loopt, en als men daar de nu goed bekeken verkeerde besluiten tóch handhaaft, het kerkverband verbroken worden. SCHILDER WAS DUS VEEL GEDULDIGER MET HET KERKVERBAND DAN DIE HUIDIGE „SYNODE“. Hij zei: men kan en mag binnen het verband een tijdlang (ad interim) een besluit weigeren uit te voeren; maar met het verband mag men dan niet dadelijk breken. De „synode“ zei: wij zijn de baas, onze besluiten moeten binnen het verband altijd en onvoorwaardelijk gehoorzaamd worden, en anders henen uit, henen uit! Derhalve: pure synodocratie.

f) Toen dan ook Schilder de kerkeraden aanschreef met het oog op de volgende synode — de voorgaande was immers met de zaak kant en klaar — had HJ geduld met het kerkverband, en volgde HJ den kerkelijken weg. Maar 't mocht niet vanwege de „synode“. Leedwezen betuigen, ja of neen? Neen! Dan overboord — in den naam des Heeren. Synodocratie, anders niet.

g) Een bidbrieftje, redactie-Dijk, kwam daarna naar de kerken. Bidt den Heere, dat Hij met zijn goddelijken zegen bekrone de schorsing van Schilder (waarom toch later niet zulke bidbrieftjes, toen er honderden geschorsten kwamen?), en laat de bezwaarden ALLEEN naar de volgende synode gaan. Opgeblazen de kerkelijke weg! Geen kerkeraden erin mengen, geen classis. Alleen de synode. Synodocratie. Het machtsapparaat — over de mondige kerken.

h) De kerkorde verbiedt schorsing van een dienaar des Woords met algeheele negatie van den eigen kerkeraad van den man. Er wordt zoogenaamd „geschorst“, zonder dat de kerkeraad erin gemengd is, zonder dat de synode door de Kerken in de zaak binnengehaald is, zonder dat het een zaak van appel is, zonder eenige instructie, zonder dat de kerkeraad er ook maar éven in gekend is. Protesteeren de kerkeraden? Neen, ze bukken het hoofd, volgen niet den zoogenaamd KONINKLIJKE, doch den echt servielen weg van blinde onderwerping als aan een hooger bestuur, en zetten dan straks nog een synodaal borstje ook; hetgeen meer gebeurt bij wie zijn vernedering verdouwen moet; hij zegt dan: was 't niet mijn zelfverhooring? Intusschen blijft de pil: synodocratische pil — pour personnes pâles.

i) Men schorst, werpt uit, wegens z.g. ordeverstoring. Als iemand zegt: die en die formule komt mij voor Gods Woord niet te zijn, ik mag me dus daaraan niet binden, dan zegt de synode niet: ze is tóch Gods Woord, u spreekt dus den HEERE tegen, maar dan zwijgt ze in alle talen over dat bezwaar, dat de HEERE het zoo niet zegt, doch decreeteert: hij spreekt ONS tegen, hij is dus ordeverstoorder, hij erkent niet onze synodocratie.

j) Meer voorbeelden geven we later nog wel. Deze reeds zijn genoeg om te doen zien: de term is geen scheldwoord, maar typeerend woord. Hij geeft precies aan, waar het verschil ligt. Hij hamert in de gewetens, wat er in feite aan de orde was in het jaar van de Vrijmaking. Geen gezeur over verbondsleer, geen gezeur over sacramentsleer, geen theorie pro of contra dit of dat, maar de binding aan formulaties, die men slechts dáárom niet weerspreken mocht, omdat ze door een synode waren gedecreteerd. En dán, de knechting aan een „kerkrecht“, dat zich vergript aan de kerk van Christus en den Christus van de kerk. Heel doorgewone synodocratie.

K. S.

Aan de Kerkeraden van de Geref. Kerken, vrijgemaakt naar art. 31 D.K.O. in Nederland.

Waarde Broeders.

't Is ons gebleken, dat alhier tijdelijk vertoeven jonge mannen, behorende tot onze vrijgemaakte kerken, die zich in dienst van de Marine enz. bevinden. Ten einde hen eene gezellige ontvangst in den kring der gemeente te kunnen bereiden en hen met de gemeente te kunnen doen samenleven, verzoeken wij U beleeft ons opgave te doen van de namen der hier aanwezige jonge menschen — eventueel ook van meisjes, die werkzaam zijn bij het Rode Kruis enz., opdat wij met hen contact kunnen zoeken.

Wij vertrouwen, dat U hiervoor gaarne uwe medewerking wilt geven.

Opgaven worden ingewacht bij de hrs L. Fokkema, Merwedestraat 2 en J. Ros, Prinsegracht 75, Den Haag.

Namens de Kerkeraden van 's-Gravenhage-Oost en Scheveningen.

JOH. LAND.

Den Haag, Prinsegracht 101.

4 Augustus 1945.

Zich „laten“ schorsen...

Men krijgt in deze dagen nog al eens dwaasheid te hooren. Zoo in een brief van iemand: waarom hebt U zich laten schorsen? U hadt het recht daartoe niet. Het recht er toe niet?

Nota bene, nu heb ik die „synode“ gezegd: uw handeling is oneerlijk, en als ge fatsoenlijk wilt zijn, laat dan uw beschuldiging door mij weersproken worden, en voeg mijn antwoord erop, bij de officieele stukken. Men wilde dat niet: het paste niet in het plan der leiders. Maar wat kan men nu doen tegen zulk een uitwerpselswil? Soms óók gaan knoeien? Zooals velen wilden? Of is het eenig redmiddel, vast te houden aan het recht, dat beschreven is?

Hoe wonderlijk kunnen de menschen toch dázen. Ze willen niet van hun „verband“ af, dien afgod, en zetten dan de zaak precies op haar kop. Mijn correspondent schijnt te meenen, dat de heeren Berkouwer en Kraan etc. het niet gemeend hebben, toen ze zeiden: zoo wil de HEERE. Maar dan moet hij HUN een brief schrijven. Niet mij.

K. S.

De kerk „kent“ de schorsingen van den laatsten tijd niet.

Iemand zendt mij een citaat uit „De Heraut“, van 25 Mei 1919. Schrijver: dr H. H. Kuyper. Er staat: „...nog daargelaten nu, dat een schorsing, die geen censuur is, door ons kerkrecht niet gekend wordt“.

Ook dit beweren is door de heeren Dijk, Ridderbos, Nauta, Berkouwer, Den Hartogh etc. prijsgegeven, al zult ge hen niet hooren exclameeren over Kuyper (H.H.), I. en Kuyper (H.H.), II. Trouwens, Kuyper (H.H.) heeft ook zelf zich in dezen verloochend.

Maar zijn opmerking uit 1919 blijft niettemin juist. Het was dan ook mede om die reden, dat ik het woord *verraad* heb gebezigd ten aanzien van deze „synode“. Toen ze zeide: wij schorsen den man, maar gij, Kamper kerkeraad, behoefte hem niet van het avondmaal te weren, toen was daar het bewijs van vuig verraad. Men kon niets werkelijk schorsingswaardigs (in den zin der K.O.) vinden (daarom: geen censuur). Men wou echter toch wat hebben. Daarom: „op grond van art. 79—80 K.O.“. Alwaar staat: een openbare grove zonde, die in een gemeen lid de *afsnijding* waard is. Schorsen is dus bij deze „synode“ niet meer bediening van het recht des Heeren, maar een middelje, om van iemand af te komen. Hetwelk bij de Kerkorde onbekend is. En daarom bedrog nummer zooveel is.

K. S.

De adviseur van Poissy (1561) en die van Utrecht (1943).

In den brief van de Generale Synode aan de kerken, d.d. 25 Febr. '44 is men officieel begonnen den Schilder van '29 uit te spelen tegen den Schilder van '43. In '29 zou deze hoogleraar de verklaring van 1905 nog verdedigd hebben, en thans was hij een verwoed tegenstander van dit document. Deze man was toch wel zeer vlug veranderd: in '29 nog apologete van 1905, was dit stuk thans voor hem het sabbath. Zoo sprak de synode in den brief, waarmee men de schorsing van Prof. Schilder bij de kerken al bij voorbaat acceptabel trachtte te maken.

Het verschijnsel is, helaas, in onze kerken niet vreemd. En het behoort bijna tot den „stijl“ van hen, die deze synode hebben geleid.

Hetzelfde deed men ook reeds ten aanzien van Prof. Greijdanus. De Greijdanus van de commentaren was een ander dan de Greijdanus der gravamina.

Greijdanus I contra Greijdanus II. Het oppervlakkige kerkpubliek trekt dan wel haastig zijn conclusies: een veranderlijk mensch, die Kamper Nieuwtestamenticus; een dubbelhartig man, ongestadig in al zijn wegen. Zou zoo iemand die zichzelf tegensprekt aan de kerken leiding kunnen geven? Neen, we houden ons liever aan de onveranderlijke Synode. Wat gezegd werd in 1905, wordt onverzwakt gehandhaafd in 1942. „Er is heusch niets veranderd“, althans niet bij de Synode der kerken. Alleen maar bij dien ouden hoogleraar.

Dat men dienzelven Greijdanus nog altijd het antwoord schuldig is op zijn geargumenteerde betoog van Voetius I contra Voetius II, en in verband daarmee van Kerkrecht I contra Kerkrecht II, Oud Kerkrecht tegenover Nieuw Kerkrecht, zegt men niet en het publiek vergeet dat wel.

Greijdanus I contra Greijdanus II. Daarmee camoufleert men de radicale zwenking in den kerkrechtelijken hoers der Synode.

Thans ook: Schilder I contra Schilder II. Enkele citaten, geen argumenten. Maar het volk houdt het wel vast: Schilder is ten aanzien van 1905 veranderd. En een predikant in het Noorden schreef dan ook reeds een boekje: „Alzoo schreef Dr K. Schilder...“. En ieder synodaal mensch kan daarmee werken: Schilder I contra Schilder II. De dogmatische verandering kwam van den Kamper dogmaticus, niet van de synode. Broeders, laat ons toch bij het oude blijven. Blijft u achter de onveranderlijke synode stellen.

Dergelijke slagzinnen zijn goedkoop, maar ze doen hun werk. En ze bederven de kerk. Want ze suggereren het geloof aan de onveranderlijkheid der synode. En suggesties zijn gevaarlijk, omdat ze de argumenten laten liggen.

Maar wie afkeerig is van alle blind geloof en van alle suggestieve slagzinnen, zal zich niet in den war laten brengen.

Greijdanus I contra Greijdanus II? Maar deze man heeft toch maar argumenten gegeven, waarmee hij bewees de kerkrechtelijke zwenking in onze kerken.

Schilder I contra Schilder II? Sprak hij in '29 anders dan in '43? Het moge zoo zijn, al geloof ik het nog niet. Maar als het zoo is, wat bewijst het dan nog? Elk wetenschappelijk mensch heeft zijn ontwikkelingsgang. Het zou heusch niet pleiten tegen de wetenschappelijkheid van dezen denker, als hij in details thans anders zou denken en spreken dan voorheen.

Daarmee zou ik een punt kunnen zetten. Ware het niet, dat het spreken van Schilder I contra Schilder II weer dient, om de dogmatische zwenking der kerken te camoufleren.

Men is druk bezig te analyseren de wetenschappelijke verschillen bij twee denkers, de wetenschappelijke verschillen tusschen wat ze vroeger zeiden en wat thans. Wat beweegt een synode toch om de kerken in te lichten over verschillen in wetenschappelijke uiteenzetting?

Zou de synode haar tijd en haar papier niet beter kunnen besteden door de kerken eens in te lichten over dat wat de kerken aangaat, en over de veranderingen daarin? Dat Greijdanus in zijn gravamina niet precies hetzelfde zegt als in zijn commentaren (als het waar is tenminste; het moet nog altijd bewezen worden, geloof ik), dat is voor de kerken geen levenskwestie. Maar dat de synode in haar rapporten en vonnissen niet strikt zich houdt aan het kerkrecht van de kerkenordering, dat is voor de kerken wel een levenskwestie. Dat een exegeet vandaag een tekst anders verklaart dan 10 jaren geleden, dat hij nu van een andere terminologie zich bedient dan toen, bedreigt de kerkgemeenschap nimmer. Zijn inzicht was nooit bindend, de verandering van

wetenschappelijk inzicht is dat evenmin.

Als Schilder in '43 werkelijk anders denkt over 1905 dan in het jaar '29, behoefte men dat den kerken niet te verkondigen. Een dogmaticus en dogmator historicus was bij mijn weten nog nimmer geroepen zijn inzichten van voorheen ongewijzigd vast te houden, ook niet waar het de lezing en interpretatie van kerkelijke documenten geldt. Zijn verandering van inzicht betekent geen verandering in de belijdenis der kerk, en geen aantasting van een accoord van kerkgemeenschap.

Maar wel wordt die gemeenschap aangetast als de kerken, in synode vergaderd, de belijdenis veranderen, al ontkennen ze dat zelf en al springt het niet in het oog, omdat men oude formules ongewijzigd overneemt, naar het schijnt.

Schilder in '43 een andere dan in '29? Mij wel, het brengt geen breuk in de kerkgeschiedenis. Maar wat me hevig interesseert, juist uit een oogpunt van kerkgemeenschap, is dit: is de synode van '42 een andere in haar denken en spreken en besluiten en binden dan die van 1905?

Men kan niet zeggen: we herhaalden letterlijk en volledig de verklaring van 1905. Het is niet waar. Men herhaalde één zinsnede, en voor het overige nam men kleine stukjes van 1905 over in ander verband.

Doch al zou het waar zijn, dat de tekst onveranderd bleef, daarmee is nog niet bewezen, dat men daarin geen anderen inhoud legde. Iemand kan andere termen gebruiken zonder dat hij zijn spreekinhouden van vroeger verloochent. Iemand kan evenwel ook oude formules gebruiken als weergave van nieuwe belijdenisinhouden. Men heeft de „oude zakken“ van 1905 gebruikt, of althans die oude zakken verknipt en enkele lappen tot een zakje gemaakt, „van oud nieuw gemaakt“, zooals vele huismoeders in dezen tijd, maar de wijn is nieuw.

Het oude jasje bewijst nooit, dat nog hetzelfde jongetje erin loopt. En als zijn moeder „van oud nieuw“ heeft gemaakt, is het al tamelijk zeker, dat een afdankertje van vader met de noodige veranderingen is overgegaan op zijn zoon.

Dezen winter las ik eens enkele delen van Von Polenz, Geschiedte des französischen Calvinismus. Een ding is me daaruit bijgebleven: zijn verhaal van Calvijns houding in de dagen van Poissy.

Dat verhaal komt, heel in het kort hierop neer. Men weet van het conflict tusschen Calvijns en Luther inzake de sacramentale leer, voornamelijk over de kwestie van Christus' lichamelijke tegenwoordigheid in het avondmaal.

Nu had Calvijns in zijn Straatsburgsche periode (1538—41) de Lutherse belijdenis (de Augsburgsche confessie) onderteekend, en daarmee zijn instemming betuigd met het 10e artikel daarvan, dat over de tegenwoordigheid van Christus in het avondmaal handelde. Calvijns gaf zijn handteekening gaarne, omdat hij het heelemaal eens was met de bedoeling, de interpretatie, van den opsteller Melanchthon. Naderhand echter kreeg dit artikel een typisch Lutherse interpretatie. De oude woorden werden nu aanduiding van de eigenaardige, Lutherse, ubiquiteitsleer, waarmee Calvijns het allesbehalve eens kon zijn. Vanzelfsprekend kregen toen hij en de Calvinisten tegen de onderteekening groote bezwaren.

Wat wilde nu het geval? De Calvinisten in Frankrijk kregen het erg moeilijk; het verzet van de Roomschen werd uitermate fel. Het hof wilde bemiddelen en bevestigde het godsdienstgesprek van Poissy (1561). Van Gereformeerde zijde was de woordvoerder Beza, de Roomschen hadden hun leider in den kardinaal van Lotharingen. De Calvinisten hadden van dit gesprek de hoogste verwachtingen. Toen Beza op één der eerste dagen zijn standpunt had uiteengezet, kreeg de kardinaal het woord. Hij legde de Gereformeerde predikanten het onderteekening voor... de Augsburgsche geloofsbelijdenis. Hij wist wel, wat hij deed, de sluwe vos. Hij wist van de ernstige bezwaren tegen deze belijdenis bij de Calvinisten. Weigerden ze de onderteekening, dan verspeelden de Fransche-Gereformeerde Kerken, heel den steun van het Lutherse Duitschland; teekenden ze, dan kregen ze tweedracht in eigen boezem.

De situatie was buitengewoon moeilijk. En Calvijns gaf vanuit Genève advies aan Beza. Nu is het merkwaardig:

Hij zei niet: teeken maar, betuig uw instemming, want ik heb het indertijd ook gedaan. Hij zei evenmin: ge hebt alleen te maken met een aanvaardbaren tekst, niet met een onaanvaardbare interpretatie ervan. Hij zei ook niet: denk aan de gevolgen: bij weigering verspeelen we den steun van Duitschland en hebben we in Frankrijk geen kans meer bij de Roomschen.

Hij schreef: „De Augsburgsche confessie is, zooals ge weet, een lakkel van uw furie (hij bedoelde den kardinaal), waarmee hij een brand zoekt te veroorzaken, waardoor heel Frankrijk verterd zou worden“. Calvijns weigerde voorbij te zien, dat de tekst, nu hij eenmaal in afwijking van de oorspronkelijke bedoeling van Melanchthon officieel geïnterpreteerd werd in den geest van de ubiquiteitsleer, een volkomen chaos in de Fransche kerken moest ontketenen. De kerken zouden, wanneer de predikanten in Poissy zich hierna gingen binden, onherroepelijk tegen elkaar in het harnas komen.

In die situatie gaf hij een scherpe kritiek op de vroeger door hem onderteekende confessie. Hij sprak van haar *slapheid*, die de beslisters altijd al had mishandeld; hij had nu berwaar tegen haar *beknoptheid* en *onhelderheid* en vond, dat ze verminkt was doordat ze vele punten van het allergruotste belang voorbijzag.

En als enkele weken later een Duitsch gezantschap naar Frankrijk komt ten behoeve van de Augsburgsche confessie, schrijft hij aan een leerling: „Voor vier jaren hebben de Hertog van Württemberg en Brenz dit ook al geprobeerd, louter op instigatie van den duivel. Hij is ijverig en slinksch bezig, onze Franschen te beheksen door ze het monster der ubiquiteit voor te houden“.

Wat zal men nu zeggen: Calvijns I contra Calvijns II?

Maar dan negeert men de feiten: de Augsburgsche Confessie was een andere geworden, zij het niet in den tekst, dan toch in de officiële interpretatie. Daarom kon Calvijns eerst zelf teekenen, en later aan anderen

adviseeren de binding te weigeren. Hij bleef zichzelf getrouw: hij zocht in beide gevallen de eenheid der kerk. Hij aanvaardde de Augsburgsche Confessie, zoolang haar oorspronkelijke zin gehandhaafd werd; toen was onderteekening inderdaad uitdrukking van gemeenschappelijk geloof en daad van kerkgemeenschap. Maar toen de oorspronkelijke beteekenis was losgelaten, werd onderteekening camouflage van het ontbreken van gemeenschappelijk geloof met behulp van een dubbelzinnige formule; toen was weigering der binding een daad van eenigheid, een blusschen van den brandfakkel.

En nu Schilder? Hij verdedigde in '29 de verklaring van 1905 tegen de kritiek van Chr-Geref. zijde, omdat dit stuk alleen een theologische grenslijn trok en geen confessioneel karakter droeg. Hij verdedigde het toen terwille van de eenigheid der kerk: een niet-confessioneel stuk mocht geen reden zijn voor gescheiden leven van wie op dezelfde confessionele basis stonden.

In '43 bestreed hij ditzelfde stuk, omdat het inmiddels, in een heel bepaalde interpretatie nog wel, confessioneel bindend was gemaakt, zulks in strijd met de oorspronkelijke strekking. 1905 had de eenheid der kerk gediend door ruimte te laten aan de theologie. 1943 daarentegen bedreigde de eenheid door de confessie te versmallen.

Schilder I contra Schilder II? Neen, hij bleef zichzelf getrouw; in beide jaren bleef hij de kerk stellen op de basis der drie Formulieren alleen. Niemand mocht van ver blijven staan vanwege een theologische verklaring. Niemand mocht verdreven worden door van die verklaring een confessioneel dwangbuis te maken. 1905, in deze interpretatie, veranderd van karakter, en met zulk een binding, zou de fakkel worden.

Doch de Synode speelde den Schilder van '29 uit tegen dien van '43; doch ze ontweek de door hem onder de aandacht der kerken gebrachte kwestie: het karakter van het stuk is veranderd.

Ze legde op hem het odium van veranderlijkheid, en toonde zichzelf met het aureool der onveranderlijkheid. En velen raakten daardoor bedweld. Maar de oogen gaan elmeer open voor de feiten: hij bleef de eenheid der kerk zoeken; zij echter heeft die verwoest, want ze maakte van een verklaring inzake de „onderstelde wedergeboorte“ (tusschen aanhalingsteekens; het was een theologoumenon) het dogma der veranderstelde wedergeboorte.

Greijdanus I contra Greijdanus II? O neen, we kregen een ander kerkrecht; de grondslagen der kerkelijke samenleving zijn ondermijnd door de feitelijke ophelling der kerkorde.

Schilder I contra Schilder II? Al evenmin, we kregen een nieuw dogma; de basis der drie Formulieren is veranderd.

1942 contra 1905!!
Synode contra Synode!!

De kerken moeten hun aandacht niet langer laten afleiden naar den ontwikkelingsgang van enkele menschen. Laten ze gaan toezien op wat de synode doet, en rondt uit van synodaal kerkrecht en synodale leeruitspraken durven zeggen: I contra II.

Dan wordt de fakkel gebluscht die van synodewege in onze kerken is geslingerd.

Als Calvijns nog leefde, zou hij misschien weer gaan spreken van den duivel die bezig is onze kerken te beheksen.

B. Holwerda.

Van de „Synode“.

De zich prolongeerende „synode“ kwam weder bijeen. Wat we van haar verwachten, is geschied. Ze heeft voor wat de kwestie der *confessionele binding* betreft, gehandhaafd wat er was. Er is dus *in principe niets veranderd*. Destijds, toen ze mij de bekende vijf vragen had voorgelegd, wees ik haar erop, dat ze één dag nadat een *nieuwe formule* was aangenomen, (die ten onrechte „interpretatie“ van de oude heette te kunnen zijn voor de „liehebbers“), mij nog bond aan de oude; en ik lei haar de vraag voor, of het gesprek soms over de nieuwe loopen kon. Niet, om me daarmee eens te verklaren, maar om de „Synode“ een uitweg te openen tot den vrede, die misschien door een discussie over een nieuw element zou kunnen worden bevorderd. Maar men voerde officieel aan (wat ik ook had willen laten vastleggen, indien het zoo was): we kunnen „interpretaties“ geven of permitteeren, zooveel we willen, maar U blijft aan de oude formule gebonden. (Dit is natuurlijk vrije weergave).

Dat was een uitspraak, zoo als ik ze hebben wilde, zij was tenminste van een niet overbodige duidelijkheid. Ieder weet het dus, en ieder moet het goed onthouden, om tegen nieuwe „offensieven“ (met vredesleuzen gewapend te zijn): de oude formule (voor wedergeboren houden etc.) Blijft binden. En dan ieder binden, ginds.

En nu is er weer een nieuwe „interpretatie“ of nadere verklaring gekomen. Men deed enkele uitspraken, die ik wegens plaatsgebrek niet meer kan overnemen in dit nummer; daar is het thans te laat voor. Die nieuwere verklaringen hoop ik volgende week alle te publiceren in ons blad en van een korten commentaar te voorzien. Opdat evenwel geen valsche schijn ons verblinde, zij nu reeds vastgesteld: de oude formule blijft binden. Er is niets veranderd. De eenige weg, die ons openblijft, is niet die der speculatie op toekomstige mogelijkheden, doch die der actuele vrijmaking. Er staat geschreven. En: er is geschied.

* * *

Dat geldt ook voor het kerkrecht. Men heeft de ook door ons gepubliceerde Utrechtse kerkeraadsverklaring eens bekeken, en van glossen voorzien. Ook die hopen we te publiceren en te bespreken. Hoofdzak is, dat de „synode“ verklaart: men mag het zoo als Utrecht wel zeggen, maar de kerk behoefte er zoo niet naar te handelen!

Dat is dus een verklaring „zonder Krijgsmansseer en vlag“. Ook de kerkorde toch werkt beginselen uit; ook het kerkrecht is een zaak van leer. De valsche leer van dr H.H. Kuyper, dr Nauta, dr den Hartogh e.a. mag men ginds dus wel weerspreken. Maar de valsche leer

blijft toch. Men moet Leet en lev leervrijheid gehandhaafd formeert u en wat u dat is tot inderdaad vlag. De zo

Verblide dat terzelf maakt. De voorgaag maakte ke Gebieken ken“ (ook ven bleef wegendin u weg) da de synode werd, wor de besten anders: hi niet meer. De Vee helpen, wi het hooge niet „de st lijen, kla De eerlijk knechten gehoorzaa

We ver week zijn dat de „s besluiten. We pub afgelegd i Dr Hom hof scheu Hij was i zich te ho Wij vo We wach waagt, de argumente Laat ni sommige hof-Schild contact v den doors Er zijn ge De ander Gods w ons, het doet ons met het Gods Wo de kerk v Dr J. Wij deel geleden: spraken, Gods Wo

Een st

Men ze Raad der Hierdo Haren, U tijdsgebr hangig h De Kei de Genei vreeselij en haar i gesprek basis vo Word dat van, 1942/43 ken. Met dit voors stuk 3 v van de v

Tot zo („uitgetr synode (brukt? de bescl

Wie h

Mede medede des Woc synode v van een zal een ten geve afwijken quani tu Schilder met hen gens be En in vacature collega's Dr R. J. ons aan bibliothe 127278; Verantw P.S. A over te

Hij bleef zichzelf eenheid der kerk, assie, zoolang haar toen was onder gemeenschappelijkheid. Maar toen gelaten, werd ontbreken van een dubbelzinnig binding een daad brandfakkels.

29 de verklaring erf, zijde, omdat zijn trok en geen dedigde het toen niet-confessioneel heiden leven van londen, in het inmiddels, in vel, confessioneel et de oorspronkelijke kerk gediend 1943 daarentegen te te versmallen. Hij bleef zichzelf erk stellen op de mand mocht van jische verklaring. r van die verklar- maken, 1905, in cter, en met zulk

van '29 uit tegen hem onder de ie: het karakter

anderlijkheid, en veranderlijkheid. Maar de oogen f de eenheid der it, want ze maak- stelde wederge- st was een theo- stelde wederge-

neen, we kregen der kerkelijke itelijke ophelling

min, we kregen mulieren is ver-

langer laten af- nkele menschen. doet, en rond- e leeruitspraken

van synodewege

hien weer gaan onze kerken te

B. Holwerda.

in weder bijeen- chied. Ze heeft binding betreft, pieel niets ver- ide vijf vragen at ze één dag omen, (die ten sette te kunnen d aan de oude; rek soms over sarmee eens te weg te openen cussie over een lerd. Maar men llen laten vast- i, interpretaties" i, maar U blijft natuurlijk vrije

hebben wilde. e duidelijkheid. oed onthouden. edesleuzen ge- wedergeboren ieder binden.

atie" of nadere uitspraken, die ernemen in dit Die nieuwere te publiceren ar te voorzien. verblinde, zij llijft binden. Er ons openblijft, mogelijkheden, at geschreven.

heeft de ook keraadsverklari- zien. Ook die Hoofdzak is, oo als Utrecht o niet naar te

gsmanseer en aelen uit, ook lsche leer van togh e.a. mag e valsche leer

blijft toch de kerkelijke HANDELINGEN beheerschen. Men moet doen naar wat men theoretisch verwerpt. Leer en leven zijn dus officieel gescheiden. Er is in dezen leervrijheid ingevoerd; en de hiërarchie bleef dan ook gehandhaafd; de menselijke wil blijft bevelen: conformeer u de facto (ook al strijdt het met art. 31 K.O.), en wat u dan voorts zegt over den goddelijken wil, dat is tot daaraan toe.

Inderdaad: een manipulatie zonder krijgsmanseer en vlag. De zooveelste.

Verblijvend — in de gegeven situatie — is intusschen, dat terzelfder tijd in Utrecht de kerk zich heeft vrijgemaakt. De Veenhof en de Goede zijn j. Zondag voorgegaan in den dienst des Woords voor de vrijgemaakte kerk. Het bloed kroop, waar het niet gaan kon. Gebeken is, dat het Kerkverbandsrecept „bukken, bukken" (ook al is het tegen Schrift en K.O.) voorgeschreven bleef. Ook de Veenhof ontving zijn eerediploma: een weging. Het „ite, dimittimini" (gaat heen, wij sturen u weg) dat in 1618/19 door Bogerman, den praeses van de synode van Dordrecht, tot de Remonstranten gezegd werd, wordt thans door Berkouwer uitgeroepen tegen de bsten van de Gereformeerde Kerken. Hij kan niet anders: hij is eenmaal gevangen in het net, en kon er niet meer uit.

De Veenhof zag in, dat nieuwe parafrasen niet meer helpen, want de oude binding bleef bestaan. Toen kwam het hooge woord eruit: geen conformering meer, ook niet „de facto", doch gehoorzaamheid aan den schriftuurlijken, klaren, onverknoeden regel van artikel 31 K.O. De eerlijkheid won het; de lankmoedigheid van Gods knechten vindt haar grens in het gebod der actuele gehoorzaamheid.

We verblinden ons daarover; de feiten van verleden week zijn meteen een snelle ruk aan het camouflagenet, dat de „synode" uitbreidde over zich en haar vroegere besluiten.

We publiceren den tekst van De Veenhofs verklaring, afgelegd in den kerkeraad onder de rubriek Kerknieuws. Dr Hommes riep uit, eenige weken geleden: de Veenhof scheurt niet. Inderdaad niet. Hij evenmin als wij. Hij was alleen maar gehoorzaam toen hij verklaarde, zich te houden aan art. 31 K.O.

Wij voor ons hebben dr Hommes laten schrijven. We wachten af, of hij thans nog verdere pogingen waagt, den een tegen den ander uit te spelen zonder argumenten te toetsen.

Laat niemand intusschen de labeltjes gelooven, die sommige predikanten verspreiden over de relatie Veenhof-Schilder. Opzettelijk is mijnerzijds alle persoonlijk contact vermeden, opdat de Utrechtse crisis zou worden doorstaan in volkomen eenzaamheid tegenover God. Er zijn gelukkig vriendschappen, die daar tegen kunnen. De andere zijn geen knip voor den neus waard.

Gods werk gaat verder. Het verbaast ons, het verrast ons, het legt te meer beslag op onze consciëntie, het doet ons een kerkelijk leven bouwen, dat staat of valt met het „binden". Maar dan met het binden aan wat Gods Woord duidelijk zegt. Alle andere binding is in de kerk vervloekt.

Dr J. R. Ridderbos moge veranderd zijn, wij niet. Wij deelen nog steeds zijn meening van enkele jaren geleden: de kerk mag ook niet binden aan zulke uitspraken, als waarvan NIET te BEWIJZEN is, dat ze aan Gods Woord ontleend zijn. K. S.

Een stem uit Haren.

Men zendt ons toe volgend stukje, uitgegaan van den Raad der „synodale" kerk te Haren, gedateerd 16 Juli:

Hierdoor deelt de Kerkeraad van de Geref. Kerk te Haren, U mede, dat hij het volgende voorstel wegens tijdgebrek, rechtstreeks bij de Generale Synode ahangig heeft gemaakt.

De Kerkeraad der Geref. Kerk van Haren (Gr.) geeft de Generale Synode in ernstige overweging, gezien de vreeselijke kerkscheuring met haar vele misverstanden en haar ontzettende gevolgen, zoo spoedig mogelijk het gesprek weer op te nemen met de uitgetreden. Als basis voor dit gesprek moeten dan alleen dienen Gods Woord en de Drie Formulieren van Eenigheid, zonder dat van te voren over de leeruitspraken van 1905 en 1942/43 een goed of afkeurend oordeel wordt uitgesproken. Met des te meer vrijmoedigheid doet de kerkeraad dit voorstel als hij let op hetgeen in het slot van Hoofdstuk 3 van het Praedivies gezegd wordt over de zaak van de vereeniging met de Christelijk Gereformeerden.

Tot zoover de stem uit Haren. Op de terminologie („uitgetreden") letten we maar niet. Vraag: heeft de synode ook volgens eigen meening niet die basis gebruikt? En: wat wil men met het kerkrecht? En met de beschuldigingen van scheurmaking etc.? K. S.

Wie helpt?

Mede namens prof. dr S. Greijdanus moge ik hier mededeelen, dat ten bate van de opleiding tot den dienst des Woords van de (van zondige besluiten der jongste synode vrijgemaakte) Gereformeerde Kerken de aankoop van eenige bibliotheken dringend noodig is. Daarvoor zal een vrij groot bedrag vereischt zijn. Wij moeten, nu ten gevolge van geheel onwettige, van Schrift en K.O. afwijkende en dus niet voor vast en bondig te houden quasi tuchtmaatregelen de hoogleraren Greijdanus en Schilder zijn losgemaakt van hun vroegere collega's en met hen wijlen Dr R. J. Dam, de Kamper opleiding volgens bestendigde opdracht voortzetten.

En in afwachting van de komende vervulling der vacatures ontstaan door het uitvallen der voormalige collega's en door het overlijden van onzen betreunden Dr R. J. Dam, de hand aan den ploeg slaan. Wie helpt ons aan bijdragen voor den aankoop van bedoelde bibliotheken? Gironummer van ondergeteekende is 127274; adres voor postwissels: Vloedijk 14, Kampen. Verantwoording in „De Reformatie". K. Schilder.

P.S. Andere bladen worden verzocht deze regelen over te nemen. K. S.

Het jongste grapje.

Dr H. N. Ridderbos van voormalig-Kampen schreef onlangs, dat men daar zijn hoogleraar in de dogmatiek was kwijt geraakt tengevolge van de kerkscheuring. De Duursema, curator nog wel, en synodemoderamenlid, verslag doende in de „particuliere synode" van Drente (de nog steeds door een aanblijvende generale „synode" in haar vrije beweging belemmerde vergadering) rapporteerde ook officieel. Dat officieele verslag vertelt ook al, dat tengevolge van de kerkscheuring de professoren Schilder, Greijdanus en de lector dr R. J. Dam „ons", d.w.z. het voormalige Kampen, hadden verlaten.

Ik dacht anders, dat prof. Schilder was afgezet. Niet door hem zelf, maar door de „synode". En dat overigens nog maanden lang na dien deze hoogleraar van de Gereformeerde Kerken, die zich van zondige besluiten had vrijgemaakt, was erkend door den „Raad" van dr Impeta, officieel was erkend als „lid" van „de" Gereformeerde Kerk van Kampen.

Als in 1940 hier en daar een engelsche bom op een pand in Nederland viel, schreven de duitsche kranten in Nederland, dat die schoone nederlandse monumenten waren verwoest door de engelsche vliegers, die luchtpiraten, die „geen genade kenden". Maar toen er een plaatje van het door de duitschers verwoeste Rotterdam werd opgenomen, stond daaronder, dat die lieve stad schade had opgelopen door... door de duitsche Luftwaffe! Welneen... u raadt het toch niet. Door „het oorlogsgeweld".

Men geneert zich niet voor zijn daden. Maar men camoufleert ze toch maar.

Niet door een afzetting in den naam van den Vader, den Zoon, en den Heiligen Geest, maar door „het kerkgeweld" zal het dus geheurd zijn, denk ik. Die professor Schilder is heelemaal niet afgezet door de Generale Synode, geleid door den Heiligen Geest. De man heeft het zich maar verbeeld dat de grimmige hand van de Duursema prijkte op den afzettingsbrief. Den curator, die, met heel zijn moderamen, niets anders was dan knecht van de „synode", ik bedoel: slachtoffer van „het kerkgeweld", nog vóórdat er ook maar een zweempje van scheuring te ontdekken viel. Zoozeer knecht, dat ook Heeren Curatoren het niet over zich konden verkrijgen hun „beschermeling" gelegenheid te geven tot verweer. Hoewel ze ertoe geprest zijn, zich op dit punt klaar te bezinnen. Geprest door prof. Schilder zelf.

De Groene Amsterdammer had vroeger de gewoonte de abonné's uit te noodigen een versregeltje te fabriceren, waarin een bepaald woord werd ontleend naar zijn betekenis, en dan in diër voege, dat de eerste letters van de achtereenvolgende woorden van het versje moesten vormen het woord, dat opgegeven was. Eens was het woord „diplomaat" aan de beurt. Een inzender zond volgend versje in:

Diplomatentaal is Pythisch,
Listige orakeltaal,
Menigmalen Abderitisch,
Arrogante termenpraal.

„Het" oorlogsgeweld. Hét. Geen personen, maar een „iets".

„Het" kerkgeweld. Geen personen-ambtsdragers, maar een „iets".

En zoo vervalt men in „het grapje".

Want de christelijke ernst ontkomt géén seconde aan de FEITEN. Twee geweldige grootheden staan dien christelijken ernst altijd voor de oogen. Er staat Geschreven. En: Er is Geschied.

K. S.

Prof. Grosheide als schriftuitlegger.

Eén van de vele pogingen, om zich te redden uit de klem der Schriftuurlijke bewijzen, die van „bezwaarde" zijde gegeven zijn, is, zooals U weet, de bewering als zouden mannen als bijvoorbeeld Prof. Dr Greijdanus, hun vroegere uittalingen, en publicaties verloochenen. Vooral Prof. Dr H. N. Ridderbos heeft het in zijn jongste brochures over dien boeg gegooid: Prof. Greijdanus zou „op vele essentiële punten de Verbonds- en Doopsaleer van zijn eigen commentaren verloochenen". („Verbondscollectivisme", pag. 41).

Het is aan Prof. Greijdanus wel toevertrouwd gebleken, deze bewering te ontzenuwen. Het gaat er ons nu niet om, dat aan te toonen.

Maar — wil men van synodale zijde op die wijze gebruik maken van iemands vroegere geschriften, dan is het ons toch zeker niet minder geoorloofd.

Prof. Grosheide heeft misschien wel het meest-consequent de Kuyperiaansche leer inzake Verbond, Doop, Belofte verdedigd. Men denke slechts aan de zaak betreffende de afwijzing van cand. H. J. Schilder.

Welnu: Prof. Grosheide is met zijn beweringen in regelrechten strijd gekomen met wat hij op vele plaatsen in zijn commentaren heeft geschreven. Hier volgt één voorbeeld, dat ons dezer dagen onder de oogen kwam. Het is de „Korte verklaring" van Hebr. 10: 33. De tekst luidt, naar de vertaling van den professor: „Werpt daarom het voorrecht niet weg, dat zulk een groote vergelding inhoudt." De verklaring zegt dan:

„In vs 19 van dit hoofdstuk heeft de schrijver als het ware al het voorgaande samenvattende gezegd, dat de lezers vergunning hadden, om tot het heiligdom te naderen, en hen opgewekt, om nu ook waarlijk toe te gaan. Hij komt er thans aan het einde van het hoofdstuk op terug. LATEN DE LEZERS TOCH GEBRUIK MAKEN VAN HET VOORRECHT, DAT ZE HEBBEN, HET ZELF NIET MOEDWILLIG WEGWERPEN. Immers dat voorrecht houdt ZOO BUITENGEWOON VEEL in. Wie tot het heiligdom nadert langs den weg, dien Christus baande, WIE ZIJN VOORRECHT GEBRUIKT, vindt vergeving, vindt zaligheid en heerlijkheid, VERKRIJGT HET BELOOFDE, vs 36. Dat is de genadige vergelding, het LOON, dat God OP HET TOEGAAN schenken wil.

MAAR: WIE ZICH NIET TOT GOD VERHEFT, MOET DAT LOON MISSEN, het is ALLEEN OP DIE WIJZE te verkrijgen, dat men steeds weer tot God de toe-vlucht neemt".

Bij de verklaring van vs 36 („Volharding immers hebt gij noodig om als opvolgers van Gods wil het beloofde te verkrijgen") wordt dan nog gezegd:

„NU LIGT DAT VOORRECHT ER, doch ZIJ GEBRUIKEN HET NIET GOED, niet, zooals ze het vroeger deden. Ze moeten volharden, volhouden, het EENS INGESLAGEN PAD TEN EINDE TOE BEWANDELEN. Dan doen ze, wat God van hen eischt, maar DAN VERKRIJGEN ZE OOK, WAT GOD HEEFT BELOOFD".

Wij onderstreepten hier en daar. Dat is hopelijk voldoende commentaar op dezen commentaar. Daar liggen de beloften, daar ligt het voorrecht. Laten de lezers daar toch gebruik van maken. Laten ze die niet wegwerpen. Er ligt „zoo buitengemeen veel in". En: alleen, wie zijn voorrecht gebruikt, zal het beloofde ontvangen. Alién op die wijze.

Waarlijk, de meest-„bezwaarde" kon het moeilijk beter en duidelijker zeggen! Hij zou echter daarmee een kwade kans maken, ooit op een kansel te komen in de synodale-Gereformeerde Kerken, indien Prof. Grosheide als synodale deputaat hem moest keuren. Hij zou, indien de eenmaal genomen besluiten althans door de besluitnemers nog strikt gehandhaafd worden, zelfs geen kans hebben!

Hoe dat toch mogelijk is? Wij voor ons zien het antwoord zoo: in zijn „Korte verklaring" blijft de Professor dicht bij het levende, vaste Woord van God. Dan kan hij moeilijk anders zeggen, dan hij deed. In zijn actie, om de synodale besluiten te verdedigen en door te voeren borduurt hij al maar door op het stramien van een theologische constructie, waaraan hij de kerken gebonden wil zien, en komt zoo in flagranten strijd met zijn eigen Schriftuitlegging.

Wij hebben echter den Schrift-uitlegger heel wat liever dan den de-Kerken-aan-constructie's-bindende praed-adviseur!

G. v. DOOREN.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Democratie en Dictatuur.

Evenals aan het einde van den oorlog 1914/1918 gaat ook thans een vloedgolf van democratie over de wereld heen. En dat is zeer verklaarbaar voor wie niet gezien heeft den gemeenschappelijke achtergrond van de twee in den titel genoemde staatkundige beginselen.

Zeer verklaarbaar. Immers de democratie wordt luide uitgeroepen als de groote vijandin van de dictatuur, als de groote tegenstandster, die tenslotte de dictatuur heeft overwonnen en gekneveld. En nu moet dan de democratie het leidinggevend beginsel worden voor het staatkundig leven, zij moet den toon aangeven, zij moet het regeerkasteel bezetten, zij moet ook het eenheidsbeginsel worden dat ons, Nederlanders, allen tezamen verbindt en dat ons volk zijn plaats doet innemen in de rij der vereenigde volkeren.

Gedurende al de jaren van den oorlog en van de bezetting was het te voorzien, dat, mocht de bevrijding komen, het democratisch beginsel een belangrijke rol zou spelen bij den wederopbouw van Nederland. Te voorzien, omdat nu eenmaal bijna een ieder de democratie zag als de tegenstelling van de dictatuur. En wat hier geschreven werd in de illegale pers, en wat in officieele redevoeringen van de overzijde van het Kanaal werd gezegd, wees niet onduidelijk in die richting.

Daar is ook inderdaad een groote tegenstelling tusschen deze twee beginselen. Van nationaal-socialistische zijde is daar steeds nadruk op gelegd. Het nationaal-socialisme stond tegenover de democratie, het bestreed de groote democratieën, Hitlers redevoeringen waren er vol van.

Een groote tegenstelling, want — om het zeer algemeen te zeggen — de democratie geeft aan het volk een plaats in het bepalen van den gang van 's lands zaken, terwijl de dictatuur daarvoor geen ruimte heeft.

Maar nu moeten we voorzichtig zijn. Want er is onderscheid tusschen democratie en democratie.

Groen van Prinsterer kende drie soorten van democratie.

De eerste is die welke overeenkomt met de revolutionaire leer der volkssouvereiniteit. Deze leer gaat uit van de leuze: geen God, geen meester. Zij zegt dat de mensch geen gezag boven zich heeft van Godswege, geen gezag van God, en geen door God verleend